వాణిజ్య ప్రకరణం

1వ అధ్యాయం - అస్పష్ట విధానాల ద్వారా వ్యాపారం చేయడం అక్రమం

965. హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (స) వస్తువుని చేత్తో తాకడం ద్వారా, చేతిలోకి తీసుకొని విసరి వేయడం ద్వారా వ్యాపార నిర్ధారణ చేయడాన్ని నిషేధించారు.[1]

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 63వ అధ్యాయం - బైఉల్ మనాబిజా]

966. హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) కథనం:- రెండు ఉపవాసాలను రెండు రకాల క్రయ విక్రయాలను (దైవప్రవక్త(స) కాలంలో) వారించడం[2] జరుగుతుండేది. ఒకటి; ఈదుల్ ఫిత్ర్, ఈదుల్ అజ్హా దినాలలో ఉపవాసం పాటించడం. రెండు; తాకడం, తీసుకొని విసరడంల ద్వారా వ్యాపారం చేయడం.

[సహీహ్ బుఖారీ : 30వ ప్రకరణం - సౌమ్, 67వ అధ్యాయం - అస్సౌమి యౌమున్నహ్ర్]

967. హజ్రత్ అబూ సయీద్ ఖుదరీ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (స) రెండు రకాల వస్త్ర ధారణల నుండి (ముస్లింలను) వారించారు. అలాగే అమ్మకం కొనుగోళ్ళ వ్యవహారంలో వస్తువుని చేత్తో తాకడం, విసరి వేయడం ద్వారా వ్యాపార నిర్ధారణ చేయడం నుండి కూడా వారించారు.

తాకి నిర్ధారణ చేయడమంటే ఒక వ్యక్తి రాత్రి గాని, పగలు గాని రెండవ వ్యక్తికి చెందిన వస్త్రాన్ని అటూ ఇటూ తిప్పి చూడకుండా కేవలం చేత్తో తాకి కొనుగోలు ఒప్పందానికి రావడం అన్నమాట. విసరి నిర్ధారణ చేయడమంటే పరికించకుండా, (నోటి మాటలతో) అంగీకారం తెలుపకుండా ఒక వ్యక్తి తన వస్త్రాన్ని రెండవ వ్యక్తి వైపుకు విసరడం, రెండవ వ్యక్తి తన వస్త్రాన్ని మొదటి వ్యక్తి వైపు విసరడం ద్వారా వ్యాపార ఒప్పందానికి రావడం అన్నమాట.

నిషేధించిన రెండు రకాల వస్త్రధారణల విషయానికి వస్తే అందులో ఒకటి, వస్త్రాన్ని ఒక భుజం (నగ్నంగా) వదలి, రెండవ భుజం మీదుగా వేసుకొని కట్టుకోవడం. రెండవ పద్ధతి, ముందు వైపు నుంచి మర్మావయం కన్పించేలా వస్త్రం చుట్టుకొని కూర్చోవడం.

[సహీహ్ బుఖారీ : 77వ ప్రకరణం - లిబాస్, 20వ అధ్యాయం - ఇష్తిమాలిస్సమా]

---

(1) ఇక్కడ మూలభాషలో "ములామస; మునాబజ" అనే పదాలు వచ్చాయి. ఇవి రెండూ వ్యాపార నిర్ధారణ కోసం పూర్వం అరేబియాలో వాడే పదాలు. (1) నీవు గనక నా వస్త్రాన్ని తాకితే బేరం కుదిరినట్లే అని అమ్మకందారుడు కొనుగోలుదారుడుతో అంటాడు. దీన్ని "ములామస" వ్యాపారం అంటారు. ఈ వ్యాపారంలో కొనుగోలుదారుడు బట్ట నాణ్యతను పూర్తిగా పరిశీలించడానికి వీల్లేదు. (2) రెండో వ్యాపార విధానంలో అమ్మకందారుడు ఈ వస్త్రాన్ని వంద రూపాయలకు నీ వైపు విసురుతున్నానంటాడు. కొనుగోలుదారుడు దానికి అంగీకరించి ఆ వస్త్రాన్ని పట్టుకుంటాడు. దాంతో బేరం అయిపోయినట్లే. దీన్ని "మునాబస" అంటారు. ఈ రెండు వ్యాపార విధానాలను దైవప్రవక్త(సల్లం) నిషేధించారు.

(2) వారించడం అంటే ఇక్కడ 'నిషేధించడం' అని అర్థం. అంటే ఇలా చేయడం హరాం (నిషిద్ధం) అని భావించబడేది.

3వ అధ్యాయం - పశుపిల్లను తల్లి కడుపులో ఉండగానే కొనడం నిషిద్ధం

968. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (స) ఒంటె కడుపులో ఉన్న ఒంటె పిల్లను అమ్మి వేయడాన్ని నిషేధించారు. ఈ విధమైన వ్యాపారం అజ్ఞాన కాలంలో ఉండేది. (ఆనాడు) ఒక వ్యక్తి (ఉనికిలోకే రాని ఒక) ఒంటెను కొనే ముందు అమ్మే వాడితో ఒప్పందం చేసుకుంటూ "సూడి ఒంటె కడుపులో ఉన్న పిల్ల (బయటికొచ్చి) పెరిగి పెద్దదయి ఈనాలి" అని మాట్లాడుకుంటాడు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 61వ అధ్యాయం - బైయిల్ గరరి వ హబ్లిల్ హబ్లా]

4వ అధ్యాయం - బేరం మీద బేరం చేయడం, కొనే ఉద్దేశ్యం లేకుండా ధర పెంచడం, మోసం చేయడానికి పొదుగులో పాలను ఆపి ఉంచడం నిషిద్ధం

969. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త(స) ఇలా ఆదేశించారు :-

"ఒక ముస్లిం తన తోటి ముస్లిం సోదరుడు బేరం చేస్తుంటే అతని బేరం మీద బేరం చేయకూడదు".

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 58వ అధ్యాయం - లా యబీవు అలా బైయి అఖీహి వలా యసూమ్]

970. హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) ఇలా ప్రవచించారు:-

"పశువులు, వాహనాలపై సరుకులు తెస్తున్నవారు మార్కెట్‌కు చేరుకోకముందే మీరుఎదురేగి వారిని కలుసుకోకండి. ఇతరులు బేరం చేస్తున్నప్పుడు అదే వస్తువు గురించి మీరు బేరం చేయకండి. కొనే ఉద్దేశ్యం లేకుండా (ఇతరుల్ని మోసగించడానికి) పాట పాడి ధరలు పెంచకండి. పట్టణవాసి బయట నుండి వచ్చే (గ్రామీణ) వ్యక్తి దగ్గరి సరుకును అమ్మకూడదు. మేక పొదుగులో పాలను ఆపి ఉంచకూడదు. ఒకవేళ ఎవరైనా (మోసపోయి) అలాంటి పశువును కొన్న పక్షంలో, పాలు పితుక్కున్న తరువాత ఆ మేకను ఇష్టమయితే ఉంచుకోవడానికి, ఇష్టం లేకపోతే ఒక 'సా' ఎత్తు ఖర్జూర పండ్లిచ్చి వాపసు చేయడానికి అతనికి హక్కుంది".

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 64వ అధ్యాయం - అన్న హిలిల్ బాయి అన్‌ల్లా యుహప్పిలల్ ఇబ్లిల్...]

971. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త(స) ఈ క్రింది పనులు చేయకూడదని వారించారు: (ఒకటి) వ్యాపార సరుకులు తెచ్చే వాణిజ్య ఒప్పందాలకు ఎదురేగి వారితో మాట్లాడటం. (రెండు) పట్టణ (స్థానిక) వ్యక్తి గ్రామీణుని దగ్గరున్న సరుకును (అత్యధిక లాభాలకు అమ్ముకోవడానికి) కొనడం. (మూడు) స్త్రీ తాను పెళ్ళి చేసుకోదలచిన పురుషునికి అతను తన మొదటి భార్యకు విడాకులివ్వాలని షరతు విధించడం. (నాలుగు) ఒక ముస్లిం తన తోటి ముస్లిం సోదరుడు బేరం చేస్తున్నప్పుడు అదే వస్తువు కోసం పోటాపోటీగా బేరం చేయడం. (ఐదు) కొనే ఉద్దేశ్యం లేకుండా వస్తువు ధరను (పాటపాడి) పెంచేయడం. (ఆరు) కొనుగోలుదారుడ్ని ఎక్కువ పాలిచ్చే పశువని భ్రమింపజేయడానికి పశువు పొదుగులో పాలు ఆపి ఉంచడం.

[సహీహ్ బుఖారీ : 54వ ప్రకరణం - షురూత్, 11వ అధ్యాయం - అష్షురూతి ఫిత్తలాఖ్]

5వ అధ్యాయం - పట్టణం వెలుపలి కెళ్ళి వాణిజ్య బృందాల దగ్గర సరుకు కొనడం నిషిద్ధం

972. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ మస్ఊద్ (రజి) కథనం:- పాలు పితకనందున పెద్ద పొదుగున్న మేకని భ్రమపడి ఎవరైనా దాన్ని కొన్న తరువాత (మోసం గ్రహించి) వాపసు చేయదలచుకుంటే అతనా మేకతో పాటు ఒక 'సా' ఎత్తు ఖర్జూర పండ్లు కూడా (మేక యజమానికి) ఇచ్చి వేయవలసి ఉంటుంది. పోతే పట్టణం వెలుపల వాణిజ్య బృందాలకు ఎదురేగి వారి దగ్గర సరుకు కొనడాన్ని దైవప్రవక్త(సల్లం) వ్యతిరేకించారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 64వ అధ్యాయం - అన్నహిలిల్ బాయి అఽల్లా యుహఫ్ఫిలల్ ఇబ్లి....]

6వ అధ్యాయం - స్థానికుడు (పట్టణవాసి) గ్రామస్థుని సరుకు కొని (అమ్మడం) నిషిద్ధం

973. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా తెలిపారు:- "మీరు అమ్మకంలో అత్యధిక లాభాలు గడించే ఉద్దేశంతో పట్టణం వెలుపలికెళ్ళి వర్తక బిడారాలను ముందుగా వెళ్ళి కలుసుకోకండి. పట్టణవాసి బయట నుండి సరుకులతో వచ్చే గ్రామీణుని సరుకు అమ్మకూడదు."

ఈ హదీసుని ఉల్లేఖించినవారు హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి)ని "పట్టణవాసి గ్రామీణుని కొరకు సరుకు అమ్మడం అంటే ఏమిటి?" అని అడిగారు. దానికి ఆయన "అంటే దళారిగా మారకూడదని అర్థం" అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ: 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 68వ అధ్యాయం - హల్‌యబీవు హాజిరుల్లిబాద్ బిగైరి అజ్రన్ వహల్]

974. హజ్రత్ అనస్ బిన్ మాలిక్ (రజి) కథనం:- స్థానిక వ్యక్తి బయట నుండి వచ్చేవారి సరుకును (దళారిగామారి) అమ్మకూడదని మాకు ఆజ్ఞాపించబడింది.★

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 70వ అధ్యాయం - లాయబీవు హాజిరుల్లి బాదిన్ బిస్సమ్సరా]

★ ఈ హదీసుల ద్వారా దళారితనం హరాం (నిషిద్ధం) అని స్పష్టంగా తెలుస్తోంది. సలఫీ ధర్మవేత్తల అభిప్రాయం ప్రకారం, బయట నుంచి వచ్చే వ్యాపారస్థుని వాణిజ్య సామగ్రిని ఎక్కువ ధరకు అమ్మే ఉద్దేశ్యంతో తీసుకొని తన దగ్గర ఉంచుకుంటే అది అక్రమ చర్య (హరాం) అవుతుంది. అయితే ఆ వస్తువులు ప్రజలకు అప్పుడు అవసరం లేకపోతే అతనా వ్యాపార సామగ్రిని తన దగ్గర పెట్టుకొని ప్రజలకు అవసరమొచ్చినప్పుడు అమ్మవచ్చు. ఇందులో తప్పులేదు. అయితే ఇమామ్ అబూ హనీఫా (రహ్మాలై), ముజాహిద్ (రహ్మాలై)ల అభిప్రాయం ప్రకారం, బయట నుంచి వచ్చిన వ్యాపారస్థుడి వర్తక సామగ్రిని స్థానికుడు అమ్మి పెట్టడం ధర్మసమ్మతమే. ఈ వ్యవహారం బయట నుండి వచ్చిన వ్యాపారి పట్ల స్థానికుడి సత్ప్రవర్తన క్రిందికి వస్తుంది. ఇలాంటి వ్యాపార వ్యవహారం అక్రమం, అధర్మం అని పేర్కొన్న హదీసులు వీరిద్దరి దృష్టిలో వీగిపోయినట్లే. నిజం దేవునికే ఎరుక.

- నవవీ (రహ్మాలై).

8వ అధ్యాయం - కొన్న వస్తువుని స్వాధీనం చేసుకోకముందే మరొకనికి అమ్మడం ధర్మ సమ్మతం కాదు

975. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) కథనం:-- దైవప్రవక్త (సల్లం) ధాన్యం, అపరాలను గురించి వాటిని (అమ్మకందారుడి నుండి) స్వాధీనం చేసుకోకముందే (మరొకనికి) అమ్మకూడదని ఆంక్ష విధించారు. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) ఉద్దేశ్యంలో ఈ ఆజ్ఞ ఇలాంటి వస్తువులకు మాత్రమే గాని అన్ని వస్తువులకు వర్తించదు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 55వ అధ్యాయం - బైఇత్తఆమిఖబ్ల అయ్యుఖ్బజ్]

976. హజ్రత్ అబ్దుల్లాబిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:- "ధాన్యం లేక అపరాలను కొన్న తరువాత వాటిని స్వాధీనం చేసుకోనంతవరకు మరొకరికి అమ్మకూడదు."★

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 51వ అధ్యాయం - అల్‌కైలి అలల్ బాయి వల్ మాతి]

977. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- ప్రజలు పెద్ద మార్కెట్‌లో సరుకు కొని అక్కడ ఒక చోట వాటిని అమ్మేవారు. దైవప్రవక్త(సల్లం) సరుకును అదే చోట అమ్మకూడదని, దాన్ని తీసికెళ్ళి వేరే చోట అమ్ముకోవాలని ఆదేశించారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 72వ అధ్యాయం - మున్తహ అత్తలఖీ]

10వ అధ్యాయం - కొనేవాడు, అమ్మేవాడు వ్యాపార సమావేశంలో ఉన్నంత వరకు వ్యాపార వ్యవహారాన్ని కొనసాగించడానికి లేదా రద్దు పరచడానికి వారికి హక్కుంది

978. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా అన్నారు:- కొనేవారు, అమ్మేవారు ఇద్దరూ వ్యాపారం జరుగుతున్న చోట ఉన్నంతవరకు వారికి వ్యాపార వ్యవహారాన్ని కొనసాగించడానికి లేదా రద్దు పరచడానికి హక్కుంది. అయితే హక్కుకు సంబంధించిన షరతు ఏదైనా పెడితే ఆ షరతును బట్టి హక్కుంటుంది.

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 44వ అధ్యాయం - అల్‌బయ్యుఆనిబిల్ ఖియారి మాలమ్]

979. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త(సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:- "కొన్నవాడు, అమ్మినవాడు వ్యాపార వ్యవహారం జరిగిన చోట కలిసి ఉన్నంతవరకు వారికి వ్యాపార వ్యవహారం ఖాయపరచడానికి లేదా రద్దు చేయడానికి హక్కు ఉంటుంది. లేదా దాన్ని ఖాయపరచడానికి

★ ఇమామ్ షాఫయి (రహ్మాలై) ప్రకారం ఒక్క ధాన్యం, అపరాలే కాదు స్థిర, చర వస్తువులన్నీ స్వాధీనంలోకి తీసుకోకముందే అమ్మడం ధర్మ సమ్మతం కాదు. అయితే ఇమామ్ అబూహనీఫా (రహ్మాలై) అభిప్రాయం ప్రకారం భూమి, ఇల్లు, తోట మొదలైన స్థిరాస్తులు స్వాధీనం చేసుకోవడానికి ముందే అమ్మడం ధర్మ సమ్మతమే. ఎక్కువ మంది ధర్మవేత్తలు ఈ అభిప్రాయాన్నే సమర్థించారు.

లేదా రద్దు పరచడానికి ఒకరికొకరు అధికారం ఇచ్చుకోవచ్చు. ఆ తర్వాత వారిద్దరు వ్యాపార వ్యవహారాన్ని అమలు పరచడానికి అంగీకరిస్తే అప్పుడు కూడా ఆ వ్యవహారం ఖాయమయిపోతుంది. ఒకవేళ వారిద్దరు వ్యాపార వ్యవహారం జరుపుకున్న తరువాత పరస్పరం విడిపోతూ ఇద్దరిలో ఏ ఒక్కరూ సరుకును మానుకునే విషయం ప్రస్తావించకపోతే అప్పుడు కూడా వ్యాపార వ్యవహారం ఖాయమయిపోతుంది (ఇక దాన్ని రద్దు చేసే హక్కు ఉండదు)''.

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 45వ అధ్యాయం - ఇజాఖైర అహదుహుమా సాహిబ బాదల్ బైయి వజిబల్‌బై]

11వ అధ్యాయం - వ్యాపారంలో నిజం చెప్పడం, నిజమైన మాట పలకడం గురించి

980. హజ్రత్ హకీం బిన్ హిజామ్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:- "కొనేవారు, అమ్మేవారు పరస్పరం విడిపోనంతవరకు వారిద్దరికి (వ్యాపార వ్యవహారాన్ని రద్దు పరచడానికి లేదా ఖాయపరచడానికి) హక్కుంటుంది. వ్యాపార వ్యవహారంలో వారిద్దరు నిజం చెప్పి, ఏ విషయాన్నీ దాచకుండా పరస్పరం స్పష్టంగా మసలుకుంటే అలాంటి వ్యాపారంలో ఇద్దరికీ శుభం కలుగుతుంది. దానికి భిన్నంగా వారిద్దరు అబద్ధమాడి పరస్పరం (సరుకు) లోపాలను దాచినట్లయితే ఆ వ్యాపారంలో వారిద్దరికీ ఎలాంటి శుభం చేకూరదు."

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 19వ అధ్యాయం - ఇజా బయ్యనల్ బైఆని వకమ్ యక్తుమా]

12వ అధ్యాయం - వ్యాపారంలో మోసపోయినవాడు ఏం చేయాలి?

981. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- వ్యాపారంలో నిరంతరం మోసానికి గురవుతున్న ఒక వ్యక్తిని గురించి దైవప్రవక్త (సల్లం) ముందు ప్రస్తావన వచ్చింది. అప్పుడు దైవప్రవక్త (సల్లం) "నీవు ఏదైనా కొనేటప్పుడు గాని లేదా అమ్మేటప్పుడు గాని మోసం చేయకూడదని ముందే చెప్పేయాలి" అని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 48వ అధ్యాయం - మాయక్రహు మినల్ ఖిదాయి ఫిల్‌బై]

13వ అధ్యాయం - పండ్లు వాడేందుకు యోగ్యమయినవి కానంత వరకు వాటిని చెట్ల మీద ఉండగానే అమ్మడం నిషిద్ధం

982. హజ్రత్ అబ్దుల్లాబిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- పండ్లు వాడేందుకు యోగ్యమైనవని స్పష్టం కానంతవరకు వాటిని అమ్మకూడదని దైవప్రవక్త(సల్లం) వారించారు. ఆయన కొనేవాడిని, అమ్మేవాడిని కూడా వారించారు.★

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 85వ అధ్యాయం - బైయిష్షిమారి ఖబ్ల అన్‌య్యబ్దు సలాహిహా]

★ పండ్లు, కాయలు కోయనివ్వకుండా చెట్లకే ఉండనివ్వాలని షరతు పెట్టి వ్యాపారం చేయకూడదు. వ్యాపారం జరిగిన తరువాత అవి చీడపట్టి చెడిపోవచ్చు లేదా మరేదైనా కారణం వల్ల పంటకు నష్టం కలగవచ్చు. అప్పుడు అమ్మకందారుడు తన సోదరుని డబ్బు అప్పనంగా ఎగరేసుకున్న వాడవుతాడు. అదే విధంగా ఎలాంటి షరతు లేకుండా అమ్మడం కూడా ధర్మసమ్మతం కాదు. కాకపోతే పండ్లు బాగా పలకమారి పంటకు వచ్చినప్పుడు అమ్మడం, కొనడం ధర్మసమ్మతమే.

983. హజ్రత్ జాబిర్ బిన్ అబ్దుల్లా (రజి) కథనం:- పండ్లు బాగా పెరిగి పంటకు రానంతవరకూ వాటిని అమ్మకూడదని దైవప్రవక్త (సల్లం) వారించారు. అలాగే ఆ పండ్లను అరాయా[1] (నగదు చేతిలో లేని నిరుపేద కొనుగోలుదారుల) విషయంలో తప్ప దిర్హం, దీనార్‌లకు (అంటే నగదు పైకానికి) మాత్రమే అమ్మాలని ఆయన (సల్లం) ఆదేశించారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 83వ అధ్యాయం -బైయిస్సమరి అలా రూసిన్నఖ్లి బిజ్జహబి వల్ ఫిజ్జహ్]

984. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (రజి) కథనం:- ఖర్జూరపండ్లు తినడానికి యోగ్యమవనంతవరకు లేదా బరువయినవి కానంత వరకు వాటిని అమ్మకూడదని దైవప్రవక్త(సల్లం) వారించారు. అప్పుడు "బరువైనవి అంటే ఏమిటీ?" అని ఎవరో అడిగితే (సమావేశంలో కూర్చొన్న) ఒక వ్యక్తి, "అంటే నిల్వ చేయడానికి వీలయినవి (బాగా పండి పంటకు వచ్చినవి) అని అర్థం" అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 35వ ప్రకరణం - సల్మ్, 4వ అధ్యాయం - అస్సలమి ఫిన్నఖ్ల్]

14వ అధ్యాయం - పచ్చి ఖర్జూర పండ్లను ఎండు ఖర్జూర పండ్లకు బదులు అమ్మడం నిషిద్ధం

985. హజ్రత్ జైద్ బిన్ సాబిత్ (రజి) కథనం:- నగదు డబ్బు చేతిలో లేని నిరుపేద అమ్మకందారులు తమ (తోటలోని పచ్చి) ఖర్జూర పండ్లను ఎండు ఖర్జూర పండ్లకు బదులు అమ్ముకోవచ్చని దైవప్రవక్త (సల్లం) అనుమతినిచ్చారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 82వ అధ్యాయం - బైఇల్ ముజాబినతి వహియబైవుస్సమరి బిత్తమర్]

986. హజ్రత్ సహెల్ బిన్ అబీ హస్మా (రజి) కథనం:- చెట్టు మీది ఖర్జూర పండ్లను ఎండు ఖర్జూర పండ్లకు బదులు అమ్మకూడదని దైవప్రవక్త(సల్లం) వారించారు. అయితే నగదు డబ్బు చెల్లించలేని నిరుపేదలు తాజాపండ్లు తినడానికి వీలుగా వారు (తమ చెట్లమీది పండ్లను) అంచనా[2] వేసుకొని ఎండు ఖర్జూర పండ్లకు బదులు అమ్ముకోవచ్చని అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 83వ అధ్యాయం - బైయిస్సమరి అలా రూసిన్నఖ్లి బిజ్జహబి వల్‌ఫిజ్జ]

987. హజ్రత్ రాఫె బిన్ ఖుదీజ్ (రజి), హజ్రత్ సహెల్ బిన్ అబీ హస్మ (రజి)ల కథనం:- చెట్ల మీది తాజా ఖర్జూర పండ్లను ఎండు ఖర్జూర పండ్లకు బదులు అమ్మకూడదని దైవప్రవక్త (సల్లం) వారించారు. అయితే నగదు డబ్బు చెల్లించలేని నిరుపేదలకు మాత్రమే అలా అమ్మేందుకు అనుమతి ఉంది.

[సహీహ్ బుఖారీ : 42వ ప్రకరణం - ముసాఖాత్, 17వ అధ్యాయం - అర్రజులు యకూనులహూ మమ్రావు....]

---

(1) తోట యజమాని తన తోటలో నుండి పండ్లు కోసి ఉన్న కొన్ని చెట్లను ఎవరైనా పేదవాడికి దానం చేసిన పక్షంలో ఆ పేదవాడు తన దగ్గర నగదు పైకం, వెండి బంగారాలు ఉండవు కనుక వాటిని ఇతరులకు లేదా స్వయంగా తోట యజమానికి ఎండు (ఖర్జూర) ఫలాలకు అమ్ముకోవచ్చు. ఈ అనుమతి నిరుపేదలకు మాత్రమే ఉంది, ఇతరులకు లేదు. దీన్నే "అరాయా" అంటారు. ఇతరులు నగదు పైకం చెల్లించి కొనుక్కోవలసి ఉంటుంది.

(2) అంచనా అంటే, చెట్టుకున్న తాజా పండ్లు ఎండిన తరువాత ఎంత ఉంటాయో ఆ మేరకు ఎండు ఖర్జూరాలు లెక్క కట్టి ఇవ్వాలి.

988. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) అయిదు వసఖ్ (దాదాపు ఆరున్నర క్వింటాళ్ళ)ల వరకు లేదా అయిదు వసఖ్‌ల లోపు అరాయా వ్యాపారం చేసుకోవడానికి అనుమతినిచ్చారు.[1]

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 83వ అధ్యాయం - బైయిస్సమరి అలా రూసిన్నఖ్లి బిజ్జహబి వల్ ఫిజ్జ]

989. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) 'ముజాబనా' వ్యాపారం చేయకూడదని వారించారు. ముజాబనా వ్యాపారం అంటే (చెట్టు మీది) పచ్చి ఖర్జూర పండ్లను ఎండు ఖర్జూర పండ్లకు బదులు తూచి అమ్మడం లేదా కొనడం లేక పచ్చి ద్రాక్షా పండ్లను ఎండు ద్రాక్షా పండ్లకు బదులు తూచి అమ్మడం లేదా కొనడం అని అర్థం.

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 75వ అధ్యాయం - బైయిజ్జబీబ్ బిజ్జబీబి వత్తఆమిబిత్తఆమ్]

990. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం:- దైవప్రవక్త (సల్లం) 'ముజాబనా' వ్యాపారం చేయకూడదని వారించారు. ముజాబనా వ్యాపారమంటే ఒక వ్యక్తి తన తోటలోని తాజా ఖర్జూర పండ్లను తూనికతో ఎండు ఖర్జూరపండ్లకు బదులు అమ్మడం; లేదా తాజా ద్రాక్ష పండ్లను తూనికతో ఎండు ద్రాక్ష పండ్లకు బదులు అమ్మడం; లేదా పొలంలోని పంటను తూనికతో అమ్మడం. ఇలాంటి ఏ పద్ధతి కూడా అవలంబించకూడదని ఆయన (సల్లం) వారించారు.[2]

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 91వ అధ్యాయం - బైయిజ్జరయి బిత్తఆమి కీలా]

15వ అధ్యాయం - ఎవరైనా పండ్లున్న ఖర్జూర చెట్టునమ్మితే.....

991. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు:- "ఎవరైనా ఖర్జూర చెట్టును అంటుకట్టిన[3] తర్వాత అమ్మితే ఆ చెట్టు పండ్లు కొనుగోలుదారునికి చెందుతాయి. అయితే అమ్మేవాడు దాన్ని అమ్మేటపుడు (పండ్లు ఇవ్వనని) షరతు విధించిన పక్షంలో ఆ పండ్లు అమ్మకందారునికి చెందుతాయి."

[సహీహ్ బుఖారీ :34వ ప్రకరణం - బుయూ, 90వ అధ్యాయం - మన్ బాఅనఖ్లన్ ఖద్ ఉబిరత్ ఔరజన్ మజ్రూఅ]

16వ అధ్యాయం - ముహాఖలా, ముజాబనా, ముఖాబరా పద్ధతులు నిషిద్ధం

992. హజ్రత్ జాబిర్ బిన్ అబ్దుల్లా (రజి) కథనం:- ముఖాబరా, ముహాఖలా, ముజాబనా[4] (వంటి)

---

(1) బరువురీత్యా ఒక వసఖ్ అరవై 'సా'లకు సమానం. ఒక 'సా' అయిదు సేర్లకు సమానం. ఒక 'సేరు' ఎనభై తులాలకు సమానం. ఒక 'తులం' దాదాపు పదకొండున్నర 'గ్రాముల'కు సమానం. 567 పాద సూచిక చూడండి. పేదలకు అయిదు వసఖ్‌ల వరకు అమ్ముకోవడానికి అనుమతి ఉంది. ఇతరులకు ఈ అనుమతి లేదు. "అయిదు వసఖ్‌ల వరకు లేదా అయిదు వసఖ్‌ల లోపు" అనే విషయంలో దైవప్రవక్త (సల్లం) కచ్చితంగా ఏం చెప్పారో ఉల్లేఖకునికి గుర్తులేదు.

(2) కొలచి అమ్మడం, కొనడం అనేది ఇక్కడ ముఖ్యమైన విషయం కాదు. 'ముజాబనా' అనే ఈ వ్యాపార పద్ధతిలో మోసం, పొరపాట్లు ఉండే ప్రమాదం ఉన్నందున దీన్ని దైవప్రవక్త(సల్లం) నిషేధించారు.

(3) 'అంటుకట్టు' పద్ధతిలో ఖర్జూరాలు ఎక్కువగా ఉత్పత్తి అయ్యే అవకాశం ఉంది.

(4) "ముఖాబరా" అనేది ఒక విధమైన వ్యవసాయ ఒప్పందం. దీని ప్రకారం సేద్య భూమి ఒకరిదయి ఉంటే విత్తనం, శ్రమ మరొకరివయి ఉంటాయి. లేదా నిర్ణీత భాగంలో వ్యవసాయ ఒప్పందం ఉంటుంది. ఉదా:- 1/3 భాగం లేదా 1/4 భాగం. (దీన్నే మన తెలుగు నాట పాలికివ్వడం అంటారు.)

"ముహాఖలా" అంటే, కొందరి అభిప్రాయం ప్రకారం సేద్యపు భూమిని గోధుమలకు బదులుగా అమ్మడం, మరికొందరి అభిప్రాయం ప్రకారం సేద్యపు భూమిని గోధుమలకు బదులుగా అద్దెకు ఇవ్వడం. అయితే కొందరు ముఖాబరా, ముహాఖలాల్లో ఎలాంటి భేదం లేదంటారు. అంటే 1/3 లేక 1/4 వాటా చొప్పున సేద్య భూమిని పాలికివ్వడమే 'ముహాఖలా' అంటారు. మరికొందరు ధాన్యాన్ని వెన్నులలోనే ఉంచి గోధుమలకు బదులుగా అమ్మడం అని అర్థం తీసుకున్నారు. మరి కొందరు వ్యవసాయోత్పత్తులు పంటకు రాకముందే అమ్మడం అని అర్థం తీసుకున్నారు.

"ముజాబనా" గురించి 989, 990 హదీసుల్లో వచ్చింది.

వ్యాపార పద్ధతుల్ని దైవప్రవక్త (సల్లం) నిషేధించారు. అలాగే పండ్లు పూర్తిగా పంటకు వచ్చినట్లు స్పష్టం కానంత వరకు వాటిని అమ్మకూడదని, నగదు డబ్బుకు మాత్రమే పండ్లను అమ్మాలని కూడా ఆయన (సల్లం) ఆదేశించారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 42వ ప్రకరణం - ముసాఖా, 17వ అధ్యాయం - అర్రజులు యకూనులహూ మమరావు....]

17వ అధ్యాయం - భూములు అద్దెకు ఇవ్వడం గురించి

993. హజ్రత్ జాబిర్ బిన్ అబ్దుల్లా (రజి) కథనం:- మాలో కొందరి దగ్గర బీడు భూములు వృధాగా పడి వున్నాయి. అలాంటి భూములను వారు అర్ధపంట, పావుపంట లేదా మూడోవంతు పంట షరతుపై పాలికివ్వాలని భావించారు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా బోధించారు. "భూమి ఉన్నవాడు అందులో స్వయంగా సేద్యం చేయాలి లేదా తన తోటి ముస్లిం సోదరునికి ఎలాంటి ప్రతిఫలం ఆశించకుండా సేద్యం చేసుకోవడానికి ఇచ్చేయాలి. ఇలా (ఈ రెండింటిలో ఏదీ) చేయకపోతే ఆ భూమిని అలాగే పడి ఉండనివ్వాలి".

[సహీహ్ బుఖారీ : 51వ ప్రకరణం - హిబా, 35వ అధ్యాయం - ఫజ్లిల్ మనీహ్]

994. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా సెలవిచ్చారు:-

"ఎవరి దగ్గరయినా భూమి ఉంటే అతనా భూమిలో స్వయంగా సేద్యం చేసుకోవాలి లేదా తోటి ముస్లిం సోదరునికెవరికైనా దాన్ని ఎలాంటి ప్రతిఫలం ఆశించకుండా సేద్యం చేసుకోవడానికి ఇచ్చి వేయాలి. అలా చేయకపోతే ఆ భూమిని అలాగే ఆపి ఉంచాలి."

[సహీహ్ బుఖారీ : 41వ ప్రకరణం - ముజారా, 18వ అధ్యాయం - మాకాన మిన్ అస్హాబిన్నబీ (సల్లం)]

995. హజ్రత్ అబూ సయీద్ ఖుదరీ (రజి) కథనం:- ముజాబనా, ముహాఖలా★ (వంటి) వ్యాపార పద్ధతుల్ని దైవప్రవక్త (సల్లం) నిషేధించారు. ముజాబనా అంటే ఖర్జూర చెట్ల మీది తాజా పండ్లను ఎండు ఖర్జూర పండ్లకు బదులు అమ్మడం అన్నమాట.

[సహీహ్ బుఖారీ : 34వ ప్రకరణం - బుయూ, 82వ అధ్యాయం - బైయిల్ ముజాబినతి వహియ బైఉస్సమరి బిస్సమర్]

996. హజ్రత్ నాఫె (రహ్మలై) కథనం:- దైవప్రవక్త(సల్లం) కాలంలో, ఖలీఫాలు అబూబకర్, ఉమర్, ఉస్మాన్ (రజి)ల కాలంలో హజ్రత్ ముఆవియా (రజి) పాలన ప్రారంభ కాలంలో కూడా హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) తన వ్యవసాయ భూమిని (అద్దెకు) పాలికిచ్చేవారు. అయితే వ్యవసాయ భూములను పాలికివ్వరాదని దైవప్రవక్త (సల్లం) వారించినట్లు హజ్రత్ రాఫె (రజి) తెలిపారని విని ఆయన హజ్రత్ రాఫె (రజి) దగ్గరకు వెళ్ళారు. అప్పుడు ఆయనతో పాటు నేనూ వెళ్ళాను. హజ్రత్ రాఫె (రజి)ని విచారిస్తే, దైవప్రవక్త(స) వ్యవసాయ భూముల్ని పాలికివ్వడాన్ని వారించారని ఆయన అన్నారు. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) ఈ మాట విని "మీకు తెలుసో లేదో, దైవప్రవక్త (స) కాలంలో

★ "ముహాఖలా" గురించి 992వ హదీసులో వచ్చింది.

మేము మా వ్యవసాయ భూముల్ని పిల్లకాలువలపై పెరిగే పంటకు, కొంత గడ్డికి బదులు అద్దెపై ఇచ్చేవాళ్ళము'' అని అన్నారు. ★

[సహీహ్ బుఖారీ : 41వ ప్రకరణం - ముజారా, 18వ అధ్యాయం - మాకాన మిన్ అస్హాబిన్నబీ (స) యువాసి బాజుహుమ్....]

18వ అధ్యాయం - ధాన్యానికి బదులు భూమిని అద్దెకివ్వడం గురించి

997. హజ్రత్ జుహైర్ బిన్ రాఫె (రజి) కథనం:- "దైవప్రవక్త (స) మమ్మల్ని మాకు ప్రయోజనం చేకూర్చే ఒక పని నుండి వారించారు.'' (ఈ హదీసును ఉల్లేఖించిన రాఫె బిన్ ఖుదైజ్ మాట్లాడుతూ) "దైవప్రవక్త (స) చెప్పినది వాస్తవం, సత్యంతో కూడినది'' అని అన్నాను నేను. తిరిగి జుహైర్ (రజి) మాట్లాడుతూ "దైవప్రవక్త (స) నన్ను పిలిచి "నీవు నీ వ్యవసాయ భూముల విషయంలో ఎలా చేస్తున్నావు?'' అని అడిగారు. దానికి నేను 'అద్దెకు ఇస్తున్నాను లేదా నాల్గవ భాగం పంటకై పాలికిస్తున్నాను లేదా కొన్ని వసఖ్‌ల ఎత్తు ఖర్జూరపండ్లు, గోధుమలకు బదులుగా ఇస్తున్నాను' అని చెప్పాను. అప్పుడు దైవప్రవక్త (స) "అలా చేయకు. నువ్వు స్వయంగా సేద్యం చెయ్యి లేదా (ప్రతిఫలం

★ ఈ హదీసులో హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) హజ్రత్ రాఫె (రజి) చెప్పిన విషయంతో ఏకీభవించలేదని తెలుస్తోంది. కాని 'సహీహ్ ముస్లిం'లో వచ్చిన ఉల్లేఖనాలు దీనికి భిన్నంగా ఉన్నాయి. వాటి ప్రకారం హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (రజి) హజ్రత్ రాఫె (రజి)ని విచారించిన తరువాత (సేద్య) భూములను అద్దెకివ్వడాన్ని మానేశారు. ఈ మార్పుకు కారణం ఏమిటని ఎవరైనా అడిగితే, "దైవప్రవక్త(సల్లం) భూములను అద్దెకివ్వరాదని వారించినట్లు రాఫె (రజి) తెలియజేశారు అని సమాధానమిచ్చేవారు. అదీగాక దైవప్రవక్త (సల్లం) ఆ తరువాత ఇలా చేయడాన్ని వారించి ఉండవచ్చని కూడా ఆయన భావించారు.

ఇమామ్ నవవీ (రహ్మలై) ఈ సమస్యను గురించి చర్చిస్తూ ఇలా వ్రాశారు. వ్యవసాయ భూముల్ని అద్దెకిచ్చే (అంటే కౌలుకిచ్చే) విషయంలో ధర్మవేత్తల మధ్య భిన్నాభిప్రాయాలు ఉన్నాయి. హజ్రత్ తావుస్ (రహ్మలై), హసన్ బస్రీ (రహ్మలై)ల అభిప్రాయం ప్రకారం ధాన్యానికి బదులుగా గాని, వెండీ బంగారాలకు బదులుగా గానీ, లేదా వ్యవసాయోత్పత్తుల భాగానికి బదులుగా గానీ వ్యవసాయ భూముల్ని అద్దెకివ్వడం ఏ మాత్రం ధర్మసమ్మతం కాదు.

ఇమామ్ షాఫయి (రహ్మలై), ఇమామ్ అబూహనీఫా (రహ్మలై)ల అభిప్రాయం ప్రకారం వెండి, బంగారాలు, వస్త్రాలు, ఇతర వస్తువులకు బదులుగా సేద్యభూమిని అద్దెకు (కౌలుకు) ఇవ్వడం ధర్మసమ్మతమే. కాకపోతే వ్యవసాయోత్పత్తుల భాగానికి బదులుగా మాత్రం అద్దెకివ్వడం సరయిన పద్ధతి కాదు. ఇమామ్ మాలిక్ (రహ్మలై) అభిప్రాయం ప్రకారం వెండి బంగారాలకు బదులుగా అద్దెకివ్వడం సమంజసమే కాని, ధాన్యానికి బదులుగా అద్దెకివ్వడం మాత్రం సరికాదు. పోతే ఇమామ్ అహ్మద్ బిన్ హంబల్ (రహ్మలై), ఇమామ్ అబూయూసుఫ్ (రహ్మలై), ఇమామ్ ముహమ్మద్ (రహ్మలై), మాలికీ ధర్మవేత్తల్లోని ఒక వర్గం అభిప్రాయం ప్రకారం ధాన్యం, పంటల భాగం, వెండి బంగారాలకు బదులుగా, మరే విధంగానైనా సేద్యపు భూమిని అద్దెకివ్వడం సమంజసమే. ఇబ్నె షరీహ్ (రహ్మలై), ఇబ్నె ఖుజీమా (రహ్మలై), ఖతాబి (రహ్మలై), సలఫీ ధర్మవేత్తలలోని పరిశోధకులు కూడా ఈ అభిప్రాయాన్నే సమర్థించారు; దీనికే ఎక్కువ ప్రాధాన్యత నిచ్చారు. అయితే హదీసుల్లో వచ్చిన నిషేధానికి వీరు వివరణ ఇస్తూ ఇది కొంత అయిష్టకరమైన విషయం అని అన్నారు. అంటే ఎలాంటి ప్రతిఫలం తీసుకోకుండా వ్యవసాయం చేసుకోవడానికి తోటి ముస్లింకు భూమిని ఉచితంగా ఇవ్వాలని, సేద్యపుభూమిని ఉచితంగా ఇచ్చే విషయాన్ని ప్రోత్సహించడానికి మాత్రమే అద్దెకివ్వరాదని వారించడం జరిగిందని వారి అభిప్రాయం. నిజం దేవునికే తెలుసు.

[ఇమామ్ నవవీ (రహ్మలై)]

తీసుకోకుండా) ఇతరులకు సేద్యం చేసుకోవడానికి ఇచ్చెయ్యి, లేదా దాన్ని అలాగే పడి ఉండనివ్వు'' అని అన్నారు. హజ్రత్ రాఫె మాట్లాడుతూ ''నేనీ ఆదేశం విని, మీ ఆజ్ఞ విన్నాను, దానికి కట్టుబడి ఉంటాను'' అని అన్నాను.

[సహీహ్ బుఖారీ : 41వ ప్రకరణం - మజారా, 18వ అధ్యాయం - మాకాన మిన్ అస్హాబిన్నబీ (స)]

21వ అధ్యాయం-భూమిని ఉచితంగా ఇవ్వడం గురించి

998. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (స) వ్యవసాయ భూమిని పాలికివ్వకూడదని మమ్మల్ని వారించలేదు. నిర్ణీత పైకంతో భూమిని అద్దెకు ఇవ్వడంకంటే ఎలాంటి ప్రతిఫలం తీసుకోకుండా దాన్ని తోటి ముస్లిం సోదరునికి ఉచితంగా ఇవ్వడం ఎంతో మంచిదని మాత్రమే ఆయన అన్నారు.

[సహీహ్ బుఖారీ : 41వ ప్రకరణం - మజారా, 10వ అధ్యాయం - హద్దసనా అలీ బిన్ అబ్దుల్లా]